

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА**

**Е
НАЦРТ**

**ЗАКОН
О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА
О ГЕНЕТИЧКИ МОДИФИКОВАНИМ ОРГАНИЗМИМА**

Бања Лука, септембар 2018. године

ЗАКОН
О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О
ГЕНЕТИЧКИ МОДИФИКОВАНИМ ОРГАНИЗМИМА

Члан 1.

У Закону о генетички модификованим организмима („Службени гласник Републике Српске“, број 103/08), члан 1. мијења се и гласи:

„Овим законом уређује се употреба генетички модификованих организама и производа од генетички модификованих организама, ограничена употреба генетички модификованих организама у затвореним системима, формирање Савјета за биолошку сигурност Републике Српске (у даљем тексту: Савјет), вођење регистара, те управни и инспекцијски надзор.“

Члан 2.

Члан 2. мијења се и гласи:

„Поједини појмови употријебљени у овом закону имају сљедеће значење:

а) генетички материјал је дио биљке, животиње, микроорганизама, гљиве и вируса или вириоида који садржи насљедну информацију,

б) генетички модификовани организам је организам чији је генетички материјал промијењен методама савремене биотехнологије,

в) инцидентна ситуација је сваки догађај при ограниченој употреби генетички модификованих организама при чему долази до неконтролисаног увођења или ослобађања генетички модификованих организама или производа од генетички модификованих организама у животну средину,

г) методе савремене биотехнологије обухватају: лабораторијске (*in vitro*) технике нуклеинских киселина, укључујући и рекомбинантну ДНК-а и директно уношење нуклеинских киселина у ћелије или органеле или фузију ћелија изнад таксономског нивоа фамилије које превазилазе природне репродуктивне или рекомбинационе баријере и које нису технике које се користе у традиционалном оплемењивању и селекцији,

д) ограничена употреба генетички модификованих организама у затвореним системима је свака операција којом се генетички модификовани организми или производи од генетички модификованих организама користе, узгајају, размножавају, складиште, транспортују, одлажу, уништавају или на било који други начин користе у објекту или инсталацији, односно у простору одвојеном физичким препрекама или комбинацијом физичких са хемијским или биолошким препрекама, које у потпуности онемогућавају контакт генетички модификованих организама и производа од генетички модификованих организама са спољном средином или њихов утицај на њу,

ђ) производ од генетички модификованих организама је сваки производ који се састоји или садржи или води поријекло од једног или више генетички модификованих организама,

е) елаборат о процјени ризика од генетички модификованих организама или производа од генетички модификованих организама представља научну процјену и идентификацију могућих штетних ефеката генетички модификованих организама или производа од генетички модификованих организама на животну средину и здравље људи до којих може доћи при ограниченој употреби генетички модификованих организама у затвореним системима,

ж) нешкодљиво уништавање генетички модификованих организама и производа од генетички модификованих организама је свако трајно уклањање њиховог постојања без штетних посљедица на здравље људи и животну средину,

з) стваралац је свако правно лице које ствара генетички модификоване организме или производ од генетички модификованих организама ограниченом употребом у контролисаним затвореним системима.“

Члан 3.

У члану 3. послије става 2. додају се нови ст. 3. и 4. који гласе:

„(3) Изузетно од става 1. овог члана, дозвољено је стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје, који се користе искључиво као храна за животиње, на основу претходно прибављеног одобрења Министарства.

(4) Одобрење из става 3. овог члана даје се за сорте које су уписане у Регистар одобрених генетички модификованих организама Европске уније (EU Register of authorised GMOs) и обавезно садржи податке наведене у Регистру.“

Члан 4.

Послије члана 5. додају се нови чл. 5а, 5б, 5в, 5г. и 5д. који гласе:

„Члан 5а.

(1) Поступак за издавање одобрења за стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје из члана 3. став 3. овог закона покрене се на основу захтјева који се подноси Министарству.

(2) Ако су испуњени прописани услови, министар пољопривреде, шумарства и водопривреде (у даљем тексту: министар), на основу мишљења Савјета, доноси рјешење којим се даје одобрење за стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје.

(3) Министарство води Регистар издатих одобрења за стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје.

(4) Министар доноси правилник којим се прописује садржај и начин подношења захтјева и поступак издавања одобрења за стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје.

Члан 5б.

Ако се након издавања одобрења за стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје сазнају нове информације о опасностима за здравље људи, биолошку разноликост или животну средину, министар може укинути рјешење којим се даје одобрење за стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје.

Члан 5в.

(1) Субјекти који стављају у промет генетички модификовану соју и производе од генетички модификоване соје дужни су јасно означити да се ради о генетички модификованом организму који је дозвољено користити искључиво као храну за животиње.

(2) Министар доноси правилник којим се прописује означавање генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје.

Члан 5г.

(1) Субјекат који ставља у промет генетички модификовану соју и производе од генетички модификоване соје дужан је да успостави систем сљедивости и поступке на основу којих се могу идентификовати субјекти од којих набавља, односно којима је испоручио генетички модификовану соју и производе од генетички модификоване соје.

(2) Приликом стављања у промет генетички модификовану соју и производе од генетички модификоване соје прати документација која садржи:

1) информацију да је соја генетички модификована или да производ садржи или се састоји од генетички модификоване соје и

2) јединствени код или кодове за сваку појединачну сорту генетички модификоване соје коју производ садржи или од које се састоји.

(3) Субјекат који ставља у промет генетички модификовану соју и производе од генетички модификоване соје дужан је пет година водити евиденцију која омогућава праћење и идентификацију субјеката од којих је набављена или којима је испоручена генетички модификована соја и производи од генетички модификоване соје.

Члан 5д.

Субјекат који ставља у промет генетички модификовану соју и производе од генетички модификоване соје одговоран је за штету нанесену људима, имовини и животној средини, која настане њеним стављањем у промет.“

Члан 5.

У члану 6. у ставу 3. ријечи: „пољопривреде, шумарства и водопривреде (у даљем тексту: министар)“ бришу се.

Члан 6.

У члану 19. став 1. мијења се и гласи:

„(1) Регистре одобрења за стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје, затворених система за ограничену употребу генетички модификованих организама и овлаштених лабораторија води Министарство.“

Члан 7.

Члан 21. мијења се и гласи:

„У вршењу инспекцијског надзора, поред мјера које може изрећи у складу са општим овлаштењима прописаним законом којим се уређује област инспекција, надлежни инспектор има право и дужност да:

а) забрани употребу генетички модификованих организама или производа од генетички модификованих организама који се употребљавају супротно члану 3. овог закона,

б) нареди нешкодљиво уништење генетички модификованих организама и производа од генетички модификованих организама који се употребљавају супротно члану 3. овог закона,

в) забрани промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје за које није издато одобрење Министарства,

г) нареди ограничење или забрану промета до отклањања недостатака ако генетички модификована соја или производи од генетички модификоване соје нису означени у складу са овим законом и другим посебним прописима,

д) забрани увоз и нареди увознику враћање пошиљке за коју се лабораторијским испитивањем утврди да се ради о генетички модификованим организмима или производу од генетички модификованих организама чија је употреба забрањена,

ђ) нареди увознику уништавање пошиљке за коју се лабораторијским испитивањем утврди да се ради о генетички модификованим организмима или производу од генетички модификованих организама чија је употреба забрањена,

е) забрани увоз генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје за које није издато одобрење Министарства за стављање у промет.“

Члан 8.

Члан 22. мијења се и гласи:

„(1) Новчаном казном од 5.000 КМ до 25.000 КМ казниће се за прекршај правно лице ако:

а) врши употребу генетички модификованих организама и производа од генетички модификованих организама (члан 3. став 1),

б) врши промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје без одобрења Министарства (члан 3. став 3),

в) стави у промет генетички модификовану соју и производе од генетички модификоване соје који нису означени у складу са овим законом и другим посебним прописима (члан 5в. став 1).

(2) За прекршаје из става 1. овог члана новчаном казном од 1.000 КМ до 5.000 КМ казниће се физичко лице и одговорно лице у правном лицу.

(3) За прекршаје из става 1. овог члана новчаном казном од 2.000 КМ до 10.000 КМ казниће се и предузетник.

(4) За радње из става 1. овог члана поред новчане казне може се изрећи и заштитна мјера забране вршења позива, дјелатности или дужности.“

Члан 9.

Послије члана 24. додаје се нови члан 24а. који гласи:

„Члан 24а.

Министар ће у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона донијети сљедеће подзаконске акте:

а) Правилник о поступку издавања одобрења за стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје (члан 5а. став 4),

б) Правилник о означавању генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје (члан 5в. став 2).“

Члан 10.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Српске“.

Број:
Датум:

ПРЕДСЈЕДНИК
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Недељко Чубриловић

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
НАЦРТА ЗАКОНА О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ГЕНЕТИЧКИ
МОДИФИКОВАНИМ ОРГАНИЗМИМА

I УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење Закона о измјенама и допунама Закона о генетички модификованим организмима садржан је у Амандману XXXII став 1. тачка 8. на члан 68. Устава Републике Српске, према којем Република уређује и обезбјеђује основне циљеве и правце привредног, научног, технолошког, демографског и социјалног развоја, развоја пољопривреде и села, кориштење простора, политику и мјере за усмјеравање развоја, те у одредбама члана 53. Устава Републике Српске, којим је утврђено да Република обезбјеђује заштиту потрошача.

II УСКЛАЂЕНОСТ СА УСТАВОМ, ПРАВНИМ СИСТЕМОМ И ПРАВИЛИМА НОРМАТИВНОПРАВНЕ ТЕХНИКЕ

Према Мишљењу Републичког секретаријата за законодавство, број: 22.03-020-2510/18 од 4. септембра 2018. године, уставни основ за доношење овог закона садржан је у Амандману XXXII на члан 68. тачка 8. Устава Републике Српске, према којем Република, између осталог, уређује и обезбјеђује основне циљеве и правце привредног и технолошког развоја, развоја пољопривреде и села, политику и мјере за усмјеравање развоја, као и у члану 53. Устава, према којем Република обезбјеђује заштиту потрошача. Такође, према члану 70. Устава Народна скупштина доноси законе, друге прописе и опште акте.

Закон о измјенама и допунама Закона о генетички модификованим организмима налази се у Програму рада Народне скупштине Републике Српске за 2018. годину, а разлози за његово доношење садржани су потреби уређења поступка, по коме се, под појачаним надзором, у промет ставља безбједна и здравствено исправне храна за животиње која садржи или потиче од генетички модификованих организмима.

Најважније измјене и допуне овог закона односе се на то да се дозвољава стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје, који се користе искључиво као храна за животиње. Стављање у промет оваквих производа може бити дозвољено након прибављања одобрења Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, које води и Регистар издатих одобрења за стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје.

Поред наведеног, субјекат који ставља у промет генетички модификовану соју и производе од генетички модификоване соје обавезан је да успостави систем сљедивости и означити производ који се састоји, садржи или је произведен од генетички модификованих организама.

Остале измјене Закона односе се на прецизније и потпуније формулисање појединих његових одредби, те његово усклађивање са напријед наведеним измјенама.

Овај секретаријат упутио је одређене сугестије, које су се односиле на побољшање текста Закона, те на усклађивање са Правилима за израду закона и других прописа Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 24/14), које је обрађивач прихватио и уградио у текст Закона.

Будући да је Републички секретаријат за законодавство утврдио да је овај нацрт усклађен са Уставом, правним системом Републике и Правилима за израду закона и других прописа Републике Српске, мишљења смо да се Нацрт закона о измјенама и

допунама Закона о генетички модификованим организмима може упутити даље на разматрање.

III УСКЛАЂЕНОСТ СА ПРАВНИМ ПОРЕТКОМ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Након увида у прописе Европске уније и анализе Мишљење о усклађености Нацрта закона о измјенама и допунама Закона о генетички модификованим организмима, Министарство за економске односе и регионалну сарадњу, дописом број: 17.04-020-2734/18 од 26. септембра 2018. године констатује да ЕУ *acquis* садржи изворе који су релевантни за предмет уређивања достављеног нацрта, а које је обрађивач узео у обзир, због чега у Изјави о усклађености стоји оцјена „дјелимично усклађено“.

Предметну материју Нацрта, у дијелу примарних извора права ЕУ, уређује Уговор о функционисању Европске уније, Дио трећи – Политике и унутрашње дјеловање Уније, Наслов III – Пољопривреда и рибарство, чл. 38–44. Поглавље 3 – Приближавање законодавства, члан 114, Наслов XIV – Јавно здравље, Члан 168; Наслов XV – Заштита потрошача, члан 169; Наслов XX – Животна средина, Члан 191. / Treaty on Functioning of the European Union, Part Three – Union Policies and Internal Actions, Title III – Agriculture and Fisheries, Articles 38–44; Chapter 3 Approximation of laws, Article 114; Title XIV – Public Health, Article 168; Title XV – Consumer Protection, Article 169; Title XX – Environment, Article 191.

У дијелу секундарних извора права ЕУ, обрађивач је приликом израде Нацрта узео у обзир сљедеће изворе:

- Регулативу Европског парламента и Савјета 1830/2003/ЕС од 22. септембра 2003. године која се односи на сљедивост и означавање генетички модификованих организама те сљедивост хране и хране за животиње произведене од генетички модификованих организама и измјени Директиве 2001/18/ЕС / Regulation (EC) 1830/2003 of the European Parliament and of the Council of 22 September 2003 concerning the traceability and labelling of genetically modified organisms and the traceability of food and feed products produced from genetically modified organisms and amending Directive 2001/18/ЕС и
- Директиву Савјета 2001/18/ЕС од 12. марта 2001. године која се односи на поступак давања одобрења за намјерно увођење и стављање на тржиште генетички модификованих организама и обавезан надзор након стављања на ГМО-а на тржиште / Council Directive 2001/18/EC of 12 March 2001 relating to the procedure for granting consent for the deliberate release and placing on the market of genetically modified organisms and introduces compulsory monitoring after GMOs have been placed on the market.

Наводимо најзначајнија усклађивања:

Одредбе члана 4. Регулативе прописују услове који требају бити испуњени при успостављању система сљедивости и означавања ГМО производа који се стављају на тржиште. Одредбе члана 5г. Нацрта дјелимично су усклађене са наведеним одредбама Регулативе.

Одредбе члана 20. Директиве 2001/18/ЕС прописују начин праћења нових информација о ризицима ГМО производа који се стављају на тржиште као и начин поступања у случају откривања ризика. Одредбе члана 56. Нацрта дјелимично су усклађене са наведеним одредбама Директиве.

Сугеришемо обрађивачу да приликом даљег регулисања предметне материје узме у обзир Регулативу (ЕС) 1829/2003 Европског парламента и Савјета од 22. септембра 2003. године о генетички модификованој храни и храни за животиње.

Примјери преузимања садржани су у упоредном приказу усклађености Нацрта закона о измјенама и допунама Закона о генетички модификованим организмима са правном тековином Европске уније и правним актима Савјета Европе.

Доношењем овог закона дјелимично ће се испунити обавезе из чл. 76, 95. и 108. ССП, које се односе на сарадњу уговорних страна у областима: заштите потрошача, пољопривреде и пољопривредно-индустријског сектора и заштите животне средине.

IV РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Закон о генетички модификованим организмима („Службени гласник Републике Српске“ број 103/08) донесен је 2008. године. У протеклом периоду појавили су се одређени недостаци, или слабости, који су онемогућавали потпуну примјену Закона, те се приступило његовим измјенама и допунама да би се ријешили настали недостаци и да би Закон био функционалнији.

Доношењу измјена и допуна Закона о генетички модификованим организмима приступило се због прецизнијег уређења ове материје, а у циљу осигурања високог нивоа заштите животне средине и биодиверзитета, као и због постизања адекватног нивоа заштите здравља људи и животиња и заштите интереса потрошача и произвођача.

Примјена овог закона ће омогућити потрошачима да изврше избор у вези са храном за животиње коју употребљавају за њихову исхрану, а то се посебно односи на генетички модификовану храну, која ће, уколико прође веома сложену процедуру процјене ризика и одобравања у Европској унији, према одредбама овог закона морати бити јасно обиљежена, тако да ће потрошачи моћи да заштите своје основно право на избор, тј. моћи ће да сами доносе одлуку да ли желе или не желе да купују храну за животиње која садржи генетички модификоване организме. Такође, циљ измјена овог закона јесте да се обезбиједи слободно кретање безбједне и здравствено исправне хране за животиње која садржи и/или се састоји или потиче од генетички модификованих организама.

Да би се било гдје у свијету различите сорте или хибриди генетски модификованих биљака могли да стављају на тржиште као храна или храна намијењена за исхрану домаћих животиња, те биљке морају проћи процес одобравања (ауторизације или регистрације), чија је процедура у свијету прописана различитим законодавством.

Због тога је у измјенама и допунама овог закона прихваћена процјена на основу стриктно прописаних законских процедура, а на основу којих су успостављени посебни системи за детаљно анализирање на идентичан начин као и у земљама Европске уније за сваки појединачни генетички модификовани организам и од њих добијених намирница с обзиром на њихов потенцијални ризик за здравље људи и животну средину.

Тако је, према Нацрту овог закона, прије него што се допусти стављање на тржиште соје и/или производа од одређене сорте соје, обавезно доставити документацију о извршеној „процјени ризика“ (енгл. risk assesment), односно документацију о низу анализа на основу којих се врши процјена здравствене исправности и еколошке прихватљивости сваке појединачне сорте у земљама Европске уније.

Процјена ризика од генетички модификованих организама представља низ анализа на основу којих се врши процјена здравствене исправности и еколошке прихватљивости сваке појединачне сорте или хибрида ГМ биљака. Процјена ризика се врши прије него што се допусти ограничена употреба генетички модификованих организама или дозволи пуштање на тржиште производа од одређене сорте или хибрида ГМ биљака. Основни принцип при изради процјене ризика је „да се оцјењује

индивидуални генетички модификовани организам, а не технологија”, због чега је неопходно да научна процјена ризика буде изведена према принципу „случај по случај“, што значи да се увијек испитује појединачни генетички модификовани организам. Такође, при изради процјене ризика неопходно је да се слиједи приступ „корак по корак“, што значи да се сваки генетички модификовани организам увијек прво испитује од фазе ограничене употребе која подразумијева тестове у затвореним системима, лабораторијама и стакленицима, након чега у случајевима позитивне процјене ризика у затвореним системима слиједи фаза испитивања у животној средини која обухвата пољске огледе. Уколико испитивани генетички модификовани организам добије позитивну процјену ризика и дође до његовог одобравања, Закон прописује и обавезу сталног мониторинга могућих штетних учинака на околину и на здравље људи послје његовог пуштања на тржиште или намјерног увођења у животну средину. Тек ако процјењивана сорта или хибрид ГМ биљке задовољи све прописане услове, може надлежни орган одобрити њено коришћење у исхрани људи или домаћих животиња. Имајући у виду да се ради о веома сложеној процедури испитивања, низу анализа на основу којих се врши процјена здравствене исправности и еколошке прихватљивости сваке појединачне сорте, а полазећи од чињенице да на нашем подручју немамо капацитете за такве врсте испитивања и анализа, прихваћена је процјена на основу којих су успостављени посебни системи за детаљно анализирање и Регистар одобрених генетички модификованих организама Европске уније (EU Register of authorised GMOs).

Такође, измјенама Закона о генетички модификованим организмима уводи се обавеза означавања (декларисања) производа који се састоји, садржи или је произведен од генетички модификованих организама, при чему је означавање производа обавезно за намирнице које садрже минимални праг од 0,9% генетички модификованих организама, док за количине испод тог прага означавање није обавезно. Основни циљ увођења обавезног означавања је информисање потрошача и корисника о производу, тако да ће потрошачи моћи да заштите своје основно „право на избор“, тј. моћи ће да сами доносе одлуку да ли желе или не желе да купују храну за животиње која садржи генетички модификовани организам. При томе је веома важно нагласити да се наведени праг означавања односи само за одобрене генетички модификоване организме, док се измјенама Закона прописују веома ригорозне казне за ограничену употребу, узгој или стављање на тржиште производа који садрже неодобрене генетички модификоване организме.

Као посебно важно наглашавамо да је приликом измјена и допуна Закона о генетички модификованим организмима, посебно у обзир узета ЕУ Директива 2015/412 од 11. марта 2015. године, која представља измјену Директиве 2001/18/ЕЗ, а која дозвољава могућност државама чланицама ЕУ да ограниче или забране узгој генетички модификованих организама на свом државном подручју.

Из наведеног се види да ће предложени нацрт измјена и допуна Закона о генетички модификованим организмима бити кореспондентан са важећом легислативом из ове области у Европској унији, те ће као такав омогућити домаћим произвођачима хране за животиње да буду препознатљиви и конкурентни на домаћем, али и на иностраном тржишту.

Сви наведени разлози указују на потребу усклађивања постојећег Закона о генетички модификованим организмима са законодавством ЕУ, јер би увођење истовјетних система омогућило Републици Српској да несметано учествује у међународном промету и извозу пољопривредних производа на тржиште земаља Европске уније.

V ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОЖЕНИХ РЈЕШЕЊА

Чланом 1. Нацрта о измјенама и допунама Закона о генетички модификованим организмима (Нацрт закона) измијењен је члан 1. основног текста Закона о генетички модификованим организмима (Закон), којим је претходна дефиниција генетички модификованих организама усклађена са дефиницијама које се користе у окружењу и у Европској унији.

Чланом 2. Нацрта закона измијењен је члан 2. Закона, којим су прецизније дефинисани појмови који се користе у Закону.

Члан 3. Нацрта закона допуњен је члан 3. Закона новим ст. 3. и 4. којим је прописано да је дозвољено стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје, који се користе искључиво као храна за животиње.

Чланом 4. Нацрта закона извршена је допуна последије члана 5. Закона новим чл. 5а, 5б, 5в, 5г. и 5д. којим се прописује поступак за издавање одобрења за стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје, обавеза означавања и декларисања, у циљу безбједног руковања, складиштења, превоза и употребе.

Чланом 5. Нацрта закона измијењен је став 3. у члану 6. Закона, у којем су брисане ријечи „пољопривреде, шумарства и водопривреде (у даљем тексту: министар)“, јер је исто већ дефинисано измјенама у члану 4. Нацрта закона.

Чланом 6. Нацрта закона измијењен је став 1. у члану 19. Закона, којим су дефинисани сви регистри које води Министарство.

Чланом 7. Нацрта закона измијењен је члан 21. Закона, којим су прописане мјере инспекцијског надзора.

Чланом 8. Нацрта закона измијењен је члан 22. Закона, којим су прописане казнене одредбе.

Чланом 9. Нацрта закона последије члана 24. Закона додаје се нови члан 24а. којим се прописује доношење подзаконских аката на основу овог закона.

Чланом 10. прописано је ступање на снагу Закона о измјенама и допунама Закона о генетички модификованим организмима и његово објављивање.

VI УЧЕШЋЕ ЈАВНОСТИ И КОНСУЛТАЦИЈЕ У ИЗРАДИ ЗАКОНА

У складу са чланом 37. став 1. тачка ђ) Пословника Владе Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 10/09) и т. 4. и 15. Смјерница за поступање Републичких органа управе о учешћу у јавности и консултацијама у изради закона („Службени гласник Републике Српске“, број 123/08), обрађивач Закона о измјенама и допунама Закона о генетички модификованим организмима утврдио је да је закон од интереса за јавност. Закон ће бити објављен на интернет страници (www.vladars.net), са роком од осам дана ради достављања примједба и сугестија. У изради измјена и допуна Закона о генетички модификованим организмима учествовали су стручњаци из ове области, уважени професори са Пољопривредног факултета Бањалука и Источно Сарајево и ЈУ Пољопривредни институт Републике Српске.

VII ПРОЦЈЕНА УТИЦАЈА ЗАКОНА, ДРУГИХ ПРОПИСА И ОПШТИХ АКТА

НА УВОЂЕЊУ НОВИХ, ИЗМЈЕНУ ИЛИ УКИДАЊЕ ПОСТОЈЕЋИХ ФОРМАЛНОСТИ КОЈЕ ОПТЕРЕЂУЈУ ПРИВРЕДНО ПОСЛОВАЊЕ

Увидом у спроведени процес методологије кратке процјене утицаја прописа на Нацрт закона о измјенама и допунама Закона о генетички модификованим организмима, Министарство за економске односе и регионалну сарадњу, дописом број: 17.04-020-2606/18 од 17. септембар 2018. године констатује да је:

- Закон планиран Програмом рада Владе Републике Српске и Програмом рада Народне скупштине Републике Српске за 2018. годину.
- Обрађивач правилно анализирао постојеће стање и дефинисао проблем, те да је исти саставни дио „Разлога за доношење или измјену и/или допуну закона“.
- Обрађивач правилно дефинисао циљеве који се желе постићи доношењем закона.
- Обрађивач правилно спровео процес консултација.

Код утврђивања опција за рјешење проблема, обрађивач је навео да је након обављених консултација утврђено да је најбоље рјешење измјена постојећег закона.

У вези са утицајем на пословно окружење, обрађивач је навео да ће Нацрт утицати на домаће произвођаче и продавце и увознике генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје, јер се истим дозвољава стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје, која се користи искључиво као храна за животиње. С тим у вези, субјекти који стављају у промет генетички модификовану соју и производе од генетички модификоване соје, обавезни су да прибаве одобрење Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, као и да успоставе систем слједивости и поступке на основу којих се могу идентификовати субјекти од којих набављају и којима испоручују генетички модификовану соју и производе од генетички модификоване соје. Такође, дужни су да означе, односно декларирају производ који се састоји, садржи или је произведен од генетички модификованих организама, као и да снесу трошкове анализа и процјене здравствене исправности и еколошке прихватљивости, трошкове означавања производа, као и трошкове издавања одобрења за стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје. С обзиром на то, да ће предложени Нацрт бити кореспондентан са важећом легислативом из ове области у Европској унији, исти ће омогућити домаћим произвођачима хране за животиње да несметано учествују у међународном промету и извозу пољопривредних производа на тржиште земаља Европске уније и да буду препознатљиви и конкурентни на домаћем и иностраном тржишту.

Што се тиче утицаја на јавни буџет, обрађивач је навео да Нацрт неће утицати на јавни буџет.

У вези са утицајем на здравствени и социјални статус грађана, обрађивач је навео да ће се Нацртом обезбиједити адекватан ниво заштите здравља људи. Како се Нацртом уводи обавеза означавања, односно декларисања производа који се састоји, садржи или је произведен од генетички модификованих организама, потрошачи и корисници ће бити информисани о производу и моћи ће да заштите своје право на избор, односно моћи ће да сами доносе одлуку да ли желе или не желе да купују храну за животиње која садржи генетички модификован организам. Такође, означавање се односи само на одобрене генетички модификоване организме, јер се измјенама Закона прописују ригорозне казне за ограничену употребу, узгој или стављање на тржиште производа који садрже неodobрене генетички модификоване организме.

У вези са утицајем на животну средину, обрађивач је навео да се Нацртом осигурава висок ниво заштите животне средине и биодиверзитета. Наиме, прије него што се допусти стављање на тржиште соје или производа од одређене сорте соје, обавезно се доставља документација о извршеној процјени ризика, односно

документација о низу анализа на основу којих се врши процјена здравствене исправности и еколошке прихватљивости сваке појединачне сорте у земљама Европске уније.

У вези са утицајем на одрживи развој, обрађивач је навео да ће предложена законска рјешења допринијети одрживом развоју. Субјекат који ставља у промет генетички модификовану соју и производе од генетички модификоване соје дужан је да води евиденцију о субјектима од којих набавља и којима је испоручио генетички модификовану соју и производе од генетички модификоване соје и сноси одговорност за штету нанесену људима, имовини и животној средини, која настане њеним стављањем у промет. Одобрење за стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје се даје за сорте које су уписане у Регистар одобрених генетички модификованих организама Европске уније. Министарство води регистар издатих одобрења и може да укине рјешење којим се даје одобрење, уколико се након издавања одобрења сазнају нове информације о опасностима за здравље људи, биолошку разноликост или животну средину.

Када је у питању спровођење прописа, обрађивач је навео да управни надзор над спровођењем овог закона врши Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде. Инспекцијски надзор над примјеном овог закона врши Републичка управа за инспекцијске послове путем фитосанитарне инспекције, пољопривредне инспекције и пољопривредне инспекције у саставу јединица локалне самоуправе.

Када је у питању утицај на увођење, измјену и укидање формалности, обрађивач је навео да се Нацртом уводи нова формалност – рјешење којим се даје одобрење за стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје. Сврха увођења формалности је да се омогући слободно кретање генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје, уз обезбјеђење адекватног нивоа заштите здравља људи и животиња, животне средине и биодиверзитета.

Министарство за економске односе и регионалну сарадњу утврдило је да је обрађивач, приликом примјене скраћеног процеса процјене утицаја прописа, поступио у складу са методологијом прописаном у т. VI и VIII Одлуке о спровођењу процеса процјене утицаја прописа у поступку израде прописа.

VIII ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И ЕКОНОМСКА ОПРАВДАНOST ДОНОШЕЊА ЗАКОНА

За спровођење овога закона нису потребна додатна средства из буџета Републике Српске.

Доношење овог закона биће економски оправдано јер ће се његовим усвајањем створити правни оквир који ће омогућити осигурање високог нивоа заштите живота и здравља људи, здравља и добробити животиња, животне средине и интереса потрошача.

ЗАКОН
О ГЕНЕТИЧКИ МОДИФИКОВАНИМ ОРГАНИЗМИМА
(Текст предложених измјена и допуна уграђен у основни текст Закона)

Члан 1.

Овим законом уређује се употреба генетички модификованих организама и производа од генетички модификованих организама, ограничена употреба генетички модификованих организама у затвореним системима, формирање Савјета за биолошку сигурност Републике Српске (у даљем тексту: Савјет), вођење регистара, те управни и инспекцијски надзор.

Члан 2.

Поједини појмови употријебљени у овом закону имају следеће значење:

а) генетички материјал је дио биљке, животиње, микроорганизама, гљиве и вируса или вироида који садржи насљедну информацију,

б) генетички модификовани организам је организам чији је генетички материјал промијењен методама савремене биотехнологије,

в) инцидентна ситуација је сваки догађај при ограниченој употреби генетички модификованих организама при чему долази до неконтролисаног увођења или ослобађања генетички модификованих организама или производа од генетички модификованих организама у животну средину,

г) методе савремене биотехнологије обухватају: лабораторијске (*in vitro*) технике нуклеинских киселина, укључујући и рекомбинантну ДНК-а и директно уношење нуклеинских киселина у ћелије или органеле или фузију ћелија изнад таксономског нивоа фамилије које превазилазе природне репродуктивне или рекомбинационе баријере и које нису технике које се користе у традиционалном оплемењивању и селекцији,

д) ограничена употреба генетички модификованих организама у затвореним системима је свака операција којом се генетички модификовани организми или производи од генетички модификованих организама користе, узгајају, размножавају, складиште, транспортују, одлажу, уништавају или на било који други начин користе у објекту или инсталацији, односно у простору одвојеном физичким препрекама или комбинацијом физичких са хемијским или биолошким препрекама, које у потпуности онемогућавају контакт генетички модификованих организама и производа од генетички модификованих организама са спољном средином или њихов утицај на њу,

ђ) производ од генетички модификованих организама је сваки производ који се састоји или садржи или води поријекло од једног или више генетички модификованих организама,

е) елаборат о процјени ризика од генетички модификованих организама или производа од генетички модификованих организама представља научну процјену и идентификацију могућих штетних ефеката генетички модификованих организама или производа од генетички модификованих организама на животну средину и здравље људи до којих може доћи при ограниченој употреби генетички модификованих организама у затвореним системима,

ж) нешкодљиво уништавање генетички модификованих организама и производа од генетички модификованих организама је свако трајно уклањање њиховог постојања без штетних посљедица на здравље људи и животну средину,

з) стваралац је свако правно лице које ствара генетички модификоване организме или производ од генетички модификованих организама ограниченом употребом у контролисаним затвореним системима.

Члан 3.

(1) Забрањује се употреба генетички модификованих организама и производа од генетички модификованих организама.

(2) Употреба генетички модификованих организама и производа од генетички модификованих организама обухвата увођење генетички модификованих организама и производа од генетички модификованих организама у животну средину у сврху извођења огледа, демонстрационих огледа и развоја нових сорти и хибрида или гајење у комерцијалне сврхе модификованих живих организама, њихово стављање у промет, руковање, превоз, паковање, транзит преко подручја Републике Српске и прераду генетички модификованих организама или производа од генетички модификованих организама.

(3) Изузетно од става 1. овог члана, дозвољено је стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје, који се користе искључиво као храна за животиње, на основу претходно прибављеног одобрења Министарства.

(4) Одобрење из става 3. овог члана даје се за сорте које су уписане у Регистар одобрених генетички модификованих организама Европске уније (EU Register of authorised GMOs) и обавезно садржи податке наведене у Регистру.

Члан 5а.

(1) Поступак за издавање одобрења за стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје из члана 3. став 3. овог закона покреће се на основу захтјева који се подноси Министарству.

(2) Ако су испуњени прописани услови, министар пољопривреде, шумарства и водопривреде (у даљем тексту: министар), на основу мишљења Савјета, доноси рјешење којим се даје одобрење за стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје.

(3) Министарство води Регистар издатих одобрења за стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје.

(4) Министар доноси правилник којим се прописује садржај и начин подношења захтјева и поступак издавања одобрења за стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје.

Члан 5б.

Ако се након издавања одобрења за стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје сазнају нове информације о опасностима за здравље људи, биолошку разноликост или животну средину, министар може укинути рјешење којим се даје одобрење за стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје.

Члан 5в.

(1) Субјекти који стављају у промет генетички модификовану соју и производе од генетички модификоване соје дужни су јасно означити да се ради о генетички модификованом организму који је дозвољено користити искључиво као храну за животиње.

(2) Министар доноси правилник којим се прописује означавање генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје.

Члан 5г.

(1) Субјекат који ставља у промет генетички модификовану соју и производе од генетички модификоване соје дужан је да успостави систем сљедивости и поступке на основу којих се могу идентификовати субјекти од којих набавља, односно којима је испоручио генетички модификовану соју и производе од генетички модификоване соје.

(2) Приликом стављања у промет генетички модификовану соју и производе од генетички модификоване соје прати документација која садржи:

- 1) информацију да је соја генетички модификована или да производ садржи или се састоји од генетички модификоване соје и
- 2) јединствени код или кодове за сваку појединачну сорту генетички модификоване соје коју производ садржи или од које се састоји.

(3) Субјекат који ставља у промет генетички модификовану соју и производе од генетички модификоване соје дужан је пет година водити евиденцију која омогућава праћење и идентификацију субјеката од којих је набављена или којима је испоручена генетички модификована соја и производи од генетички модификоване соје.

Члан 5д.

Субјекат који ставља у промет генетички модификовану соју и производе од генетички модификоване соје одговоран је за штету нанесену људима, имовини и животној средини, која настане њеним стављањем у промет.

Члан 6.

(1) Поступак за издавање одобрења за ограничену употребу генетички модификованих организама у затвореним системима покреће се на основу захтјева ствараоца.

(2) Захтјев из става 1. овог члана подноси се Министарству.

(3) Детаљан садржај и начин подношења захтјева, поступак заштите повјерљивости података наведених у захтјеву, те поступак за издавање одобрења прописује министар.

(4) Одобрење за ограничену употребу генетички модификованих организама у затвореним системима издаје министар на основу претходно прибављене сагласности надлежног министарства из члана 4. овог закона и позитивног мишљења Савјета у року од шест мјесеци од дана подношења захтјева.

Члан 19.

(1) Регистре одобрења за стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје, затворених система за ограничену употребу генетички модификованих организама и овлаштених лабораторија води Министарство.

(2) Облик и начин вођења регистара те трошкове регистарског поступка прописује министар.

(3) Свако има право увида у податке из регистара те право да захтијева и добије изводе из регистра уз плаћање стварних трошкова издавања извода.

Члан 21.

У вршењу инспекцијског надзора, поред мјера које може изрећи у складу са општим овлаштењима прописаним законом којим се уређује област инспекција, надлежни инспектор има право и дужност да:

а) забрани употребу генетички модификованих организама или производа од генетички модификованих организама који се употребљавају супротно члану 3. овог закона,

б) нареди нешкодљиво уништење генетички модификованих организама и производа од генетички модификованих организама који се употребљавају супротно члану 3. овог закона,

в) забрани промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје за које није издато одобрење Министарства,

г) нареди ограничење или забрану промета до отклањања недостатака ако генетички модификована соја или производи од генетички модификоване соје нису означени у складу са овим законом и другим посебним прописима,

д) забрани увоз и нареди увознику враћање пошиљке за коју се лабораторијским испитивањем утврди да се ради о генетички модификованим организмима или производу од генетички модификованих организама чија је употреба забрањена,

ђ) нареди увознику уништавање пошиљке за коју се лабораторијским испитивањем утврди да се ради о генетички модификованим организмима или производу од генетички модификованих организама чија је употреба забрањена,

е) забрани увоз генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје за које није издато одобрење Министарства за стављање у промет.

Члан 22.

(1) Новчаном казном од 5.000 КМ до 25.000 КМ казниће се за прекршај правно лице ако:

а) врши употребу генетички модификованих организама и производа од генетички модификованих организама (члан 3. став 1),

б) врши промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје без одобрења Министарства (члан 3. став 3),

в) стави у промет генетички модификовану соју и производе од генетички модификоване соје који нису означени у складу са овим законом и другим посебним прописима (члан 5в. став 1).

(2) За прекршаје из става 1. овог члана новчаном казном од 1.000 КМ до 5.000 КМ казниће се физичко лице и одговорно лице у правном лицу.

(3) За прекршаје из става 1. овог члана новчаном казном од 2.000 КМ до 10.000 КМ казниће се и предузетник.

(4) За радње из става 1. овог члана поред новчане казне може се изрећи и заштитна мјера забране вршења позива, дјелатности или дужности.

Члан 24а.

Министар ће у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона донијети сљедеће подзаконске акте:

а) Правилник о поступку издавања одобрења за стављање у промет генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје (члан 5а. став 4),

б) Правилник о означавању генетички модификоване соје и производа од генетички модификоване соје (члан 5в. став 2).